

Greta, Maria

Integracyjne znaczenie euroregionów zachodnio-europejskich - jako 'małych ojczyzn'

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 15, 69-82

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Współczesne zagadnienia społeczno - gospodarcze

Maria Greta
Katedra Ekonomii UŁ

Integracyjne znaczenie euroregionów zachodnio-europejskich -- jako "małych ojczyzn"

1. Euroregiony - instytucjami integracji europejskiej

W Europie Zachodniej regio, czyli euroregiony zaczęły powstawać pod koniec lat pięćdziesiątych, stając się poligonem ponadgranicznych związków. Idea euroregionów bierze swój początek od mieszkańców holenderskiego miasteczka Limburg (w pobliżu Maastricht). Najstarsza tego typu wspólnota tj. niemiecki Gronau i holenderski Entschede powstały w 1958 r. Pierwszym zaś impulsem do tworzenia euroregionów były impulsy o podłożu pokojowym w celu łagodzenia antagonizmów między narodami i niwelowania związanych z tym skutków. Najwięcej porozumień o tym charakterze zawarto między Niemcami a Holandią oraz Francją a Belgią, a więc kraja-

mi, między którymi pojednanie było szczególnie trudne. Rozkwit euroregionów przypadł na przełom lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych. W 1971 r. powołano Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (AEBR) z siedzibą w Bonn i wówczas w jego skład weszło 30 euroregionów, w których występowała zinstytucjonalizowana współpraca przygraniczna. Takie regiony na swych obszarach przygranicznych stworzyły m.in. Portugalia z Hiszpanią, Irlandia z Irlandią Północną, Francja i Szwajcaria z Niemcami, Szwajcaria i Austria z Niemcami, Holandia z Niemcami i Belgią.

Najważniejsze to m.in. Regio Basiliensis (francusko-niemiecko-szwajcarski), Regio Bodensee (austriacko-niemiecko-szwajcarski), Euroregion Scheldenmond (belgijsko-holenderski, Euroregion Saar-Lor-Lux (niemiecko-francusko-luksemburski), Euroregion Pamina (francusko-niemiecki), Euroregion Inn-Salzach (niemiecko-austriacki), Euroregion Salzburg (austriacko-niemiecki), Euroregion Bruxelles-Capitale-Flanders-Keril-Walome-Nord-Pas de Calais (belgijsko-francusko-brytyjski), Euroregion Mass-Rhein (belgijsko-holendersko-niemiecki), Euroregion Rhien-Waal (holendersko-niemiecki), Euroregion Bayerischer Wald-Båhmerwald (niemiecko-austriacko-czeski), Euroregion Erzgebirge (niemiecko-czeski), Euroregion Elbe-Labe (niemiecko-czeski), Region Lac de Geneve (francusko-szwajcarski). Euroregiony obejmują również obszary górskie w Pirenejach, Alpach i Tyrolu. Współpracują dawne historyczne obszary przedzielone współcześnie granicami, współpracują zaścianki Europy, przez swoje przygraniczne położenie zepchnięte na margines, współpracują rejony kłęski żywiłowej. Rozmieszczenie istniejących i planowanych euroregionów w Europie ilustruje załączony rysunek.

Prawie wszystkie euroregiony zachodnioeuropejskie nawiązują w jakiś sposób do historycznie ukształtowanych struktur i stosunków. Przykładem może tu być francusko-niemiecko-luksemburski Euroregion Saar-Lor-Lux, który niegdyś stanowił dużą część wspólnego terytorium Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego, region gospodarczy Saary i Lotaryngii został po 1871 r. przyłączony do Niemiec, a po 1918 r. był pod panowaniem francuskim. Podobnie jak w Euroregionie Basiliensis, w którym współdziałają Szwajcarzy, Niemcy i Francuzi, chociaż w rzeczywistości wszyscy w tym regionie są w pierwszym rzędzie Allemannami. Również stare regiony Aachen, ARGEALP dziś zrosły się na nowo.

Powyższe przykłady zaprzeczają często lansowanej tezie (głównie przez polityków i dziennikarzy), iż euroregiony są instytucją wymyśloną przez technokratów z Brukseli i stosowaną w ramach socjotechniki integracyjnej wewnątrz wspólnot zachodnioeuropejskich. Euroregiony są instytucjami

integracji europejskiej przez to, iż bezpośrednio, albo pośrednio nawiązują do historycznie ugruntowanych struktur i stosunków charakterystycznych dla danych obszarów przygranicznych. Przewyciężenie granic przez Wspólnotę Europejską połączyło razem to, co żyło wspólnie całe wieki, a nowoczesny euroregion jest dodatkowo napędzany przez nowe siły. Duża liczba powstałych i powstających struktur euroregionalnych na obszarach przygranicznych państw Wspólnoty Europejskiej świadczy o tym, że Wspólnota jest zainteresowana euroregionami, a procesy euroregionalizacji są drogą do zintegrowanej Europy. Euroregiony mają być pomostem między pękniętym na pół kontynentem europejskim.

Euroregiony na Starym Kontynencie powstawały głównie w tych krajach, które szukały nowych sposobów współpracy ekonomicznej i kulturalnej umacniającej procesy pokojowej stabilizacji. Rodząca się tam współpraca euroregionalna miała dwa cele:

- * decentralizację polityki zagranicznej,
- * redukcję napięć pomiędzy narodowościami zamieszkującymi sąsiadujące ze sobą tereny różnych państw.

Powołanie euroregionów nie służy destrukcyjnym celom światowego lobby, ale w sposób pozytywny realizuje idee pokojowego współistnienia narodów europejskich. Euroregiony nie powstały aby ukoronować integracyjne ambicje polityków, ale aby utrzymać związki ekonomiczne, kulturowe, a przede wszystkim międzyludzkie, w tych częściach Europy, które podzieliły granice państwowe, różne systemy polityczne i religijne. Podstawą funkcjonowania euroregionów nie jest stworzenie "nowych" państw ani odtworzenie "starych" układów państwowych czy wreszcie powstanie nowych ośrodków decyzyjnych.

Celowe wydaje się bliższe zaprezentowanie kilku przykładów euroregionów zachodnioeuropejskich dla poznania głównych uwarunkowań i mechanizmów ich funkcjonowania oraz możliwości stosowania tych rozwiązań w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym w Polsce. Do tej prezentacji wybrane zostały trzy euroregiony: Basiliensis, Euroregio i Saar-Lor-Lux. Nie jest to tylko przypadek, ale wybór taki ma swoje uzasadnienie. Euroregion Basiliensis jest jedną z najstarszych tego typu struktur w Europie, w dwóch zaś pozostałych współpraca jest najbardziej rozwinięta, a ich cechą wspólną są różnorodne, mieszane organy koordynacyjne na szczeblu regionalnym, których kompetencje są ograniczone przepisami prawa krajowego. Do powyższych form odwołują się polskie samorządy oraz terenowe orga-

ny administracji rządowej, podejmując współpracę z partnerami zagranicznymi. Oczywiście, że nie da się w prosty sposób przenieść tych zachodnioeuropejskich doświadczeń w instytucjonalizacji współpracy transgranicznej do Polski. Każdy bowiem euroregion jest specyficzny, determinowany przesłankami, które go tworzą, a zatem powinien:

- * szukać własnych dróg,
- * szukać własnych doświadczeń,
- * wnosić swoją tożsamość w rozwój kontaktów z sąsiadującym partnerem.

Jednakże mimo tych odrębności wszystkie euroregiony łączy:

- * dążenie do przełamywania uprzedzeń i barier,
- * zainicjowanie i wzmocnienie formalnych i nieformalnych kontaktów między społecznościami lokalnymi, stąd pewna konieczność wzorowania się na doświadczeniach w tym względzie.

2. Integracja przez euroregionalną współpracę kulturalną

Współpraca kulturalna jest ważnym instrumentem rozwoju euroregionu, a przez to częścią składową integracji. Aby mogła skutecznie wpływać na ten rozwój konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- * aktywny udział obywateli, władz i ugrupowań politycznych po obu stronach granicy,
- * udział szkół, kościołów, instytucji ochrony zabytków, bibliotek, muzeów, stowarzyszeń reprezentujących różne dziedziny życia kulturalnego jako czynnych partnerów w rozwoju strefy przygranicznej,
- * wspieranie partnerstwa, spotkań młodzieżowych i rodzinnych, imprez sportowych, wymiany urzędników, seminariów i zjazdów, w tym dotyczących zwłaszcza transgranicznej współpracy regionalnej,
- * wspieranie i poszanowanie mniejszości narodowych (np. poprzez zakładanie różnego rodzaju placówek),
- * włączanie języka kraju sąsiedniego do programu nauczania różnych typów szkół,
- * współpraca środków masowego przekazu poprzez wspólne publikacje prasowe i programy emitowane w transgranicznej lub regionalnej sieci radiowo-telewizyjnej,

- * utrwalanie informacji o euroregionie,
- * rozbudowa i wspólne wspieranie istniejących placówek jako instytucji służących ogólnoregionalnej prezentacji i upowszechnieniu (np. zespoły sceniczne, orkiestry)¹.

Z drugiej jednak strony udział w Euroregionach, Radzie Europy czy UE mają swoje następstwa kulturalno-oświatowo-polityczne, np.:

1. W Euroregionie nauczyciele opracowali razem podręczniki, w których mówi się o wspólnej europejskiej ojczyźnie i wspólnych korzeniach oraz otwiera się historyczne ścieżki transgraniczne.
2. W Euroregionie Basiliensis wspólnie wsparto allemańską poezję i rzeźbę, utworzono regionalną młodzieżową orkiestrę symfoniczną, opracowano trójstronny projekt szkolny, trójjęzyczne słowniki, założono fundację kulturalną, która organizuje kolokwia na temat wspólnej historii Górnego Renu (historia Allemanii), działa tu we współpracy z gazetami szwajcarskimi radio "Radia Rhywalle", wychodzi tu (od 1995 r.) trójjęzyczny tygodnik pt. "3"². Działalność gazety opiera się na idei, że mimo rozdzielania przez granice polityczne, to obszar ten jest jednym regionem o wspólnych zainteresowaniach, jej zaś celem jest służyć jako platforma informacyjna ludziom z regionu przygranicznego.
3. W Euroregionie Maas-Rhein działa radio - Głos Regionu Przygranicznego (radio BRF - Die Stimme im Grenzland). Jest to publiczna stacja radiowa niemieckojęzycznej społeczności Belgii; przez swoje audycje przyczynia się do wymiany informacji i wiedzy ważnej dla integracji i jest przykładem europejskiej sieci nadawczej bez granic, bo była założona długo przed powstaniem UE.

Euroregiony poprzez współpracę kulturalną przyczyniają się do rozwoju kontaktów w duchu integracji europejskiej zachowując przy tym swoją bogatą różnorodność kulturową. Tym samym więc stanowią istotny wkład w dzieło tolerancji i porozumienia między narodami. Euroregionalna współpraca kulturalna przyczynia się do zrozumienia etnicznych i narodowych mniejszości oraz znalezienia rozwiązań powyższych problemów (np. Południowy Tyrol). Są też przykłady negatywne, np. kwestia mniejszości narodowych w ARGE - Donau (Wspólnota Robocza Dunaju). Podstawowym warunkiem powodzenia w tym względzie jest potraktowanie mniejszości jako elementu wzbogacającego; z drugiej strony mniejszość ma obowiązek lojalności wobec państwa i obowiązek ten nie powinien stanowić zarzewia tendencji separatystycznych³.

3. Integracja przez rozwiązywanie problemów związanych z transportem, infrastrukturą oraz przygranicznym ruchem osobowym

Rosnące znaczenie międzynarodowe mają połączenia komunikacyjne oraz zaopatrzenie w energię. Z tego też względu bardzo ważne dla obszarów przygranicznych, tak w skali państwowej, jak i europejskiej, są: budowa i rozbudowa sieci dróg i połączeń kolejowych, lotnisk, szlaków żeglugi wodnej i portów. Chodzi również o to, by obszary te nie stały się wyłącznie obszarami tranzytowymi, gdyż wtedy znacznie zmniejszają się ich możliwości rozwojowe.

Poprawę infrastruktury oraz usprawnienie ruchu osobowego można osiągnąć poprzez:

- * rozbudowę transgranicznych sieci dróg dla granicznego ruchu osobowego, niwelowanie utrudnień wynikających z systemów taryfowych,
- * budowę względnie rozbudowę terminali transportu kombinowanego i centrów przeładunkowych ruchu towarowego (uzgodnionych na szczeblu transgranicznym),
- * rozbudowę transgranicznych sieci energetycznych,
- * wspólne (a nie oparte na konkurencji) likwidowanie istniejących luk w połączeniach transgranicznych,
- * poprawę współdziałania między policjami i służbami ochrony granic w celu zwalczania przestępczości transgranicznej przy jednoczesnym wsparciu euroregionów przez władze,
- * ulepszoną ochronę miejsc pracy przekraczających granicę w ruchu wahałowym ze względów zarobkowych,
- * usuwanie dysproporcji w dziedzinie ubezpieczeń społecznych i opodatkowania,
- * poprawę transgranicznej ochrony konsumenta,
- * poprawę i wzrost wydajności regionalnych oraz lokalnych systemów zasilania w wodę, utylizacji ścieków, zasilania w gaz,
- * poprawę telekomunikacji.

Przykładami tego typu współpracy są m.in.:

1. Euroregion Basiliensis, gdzie stworzona została regionalna sieć szybkiej kolei oraz regionalny system kombinowanego transportu kolejowo-samochodowego, trwa rozbudowa eurolotniska Bazylea - Miluza - Fryd-

burg oraz budowa nowych połączeń kolejowych w celu harmonizacji sieci kolejowej z lotniczą. Ujednolicono tu również przepisy odprawy celnej i paszportowej na lotnisku, opracowano wspólne taryfy do korzystania z miejscowej kolejki regionalnej.

2. Współpraca między Irlandią Północną a przygranicznymi obszarami Republiki Irlandzkiej, która koncentruje się na odbudowie kanału Ballimore Ballyconnell łączącego drogi wodne Schanon i Erne w jednolity system nawigacyjny oraz otwierający ten obszar dla turystyki, rekreacji i sportów wodnych.

Rozwój infrastruktury transportowej może być z jednej strony rezultatem współpracy euroregionalnej, ale może też być bodźcem do zawiązania takiej współpracy. Przykładem jest choćby Euroregion Bruxelles Capitale-Flanders-Kent-Nord-Pas-de-Calais, który powstał w wyniku zbudowania tunelu pod kanałem La Manche, w wyniku czego powstały na obszarze tego euroregionu zmiany strukturalno-przestrzenne, powstały nowe struktury w ośrodkach miejskich w związku z organizacją ruchu tranzytowego, który dotychczas odbywał się na szlakach równoległych do wybrzeży.

3. Przykładem wykorzystania znacznych pożytków dla ludności wynikających z fizycznej bliskości regionów po obydwu stronach granicy jest powstanie Euroregionu Scheldemonde, obejmującego obszary nad Westerschelde (zachodnim ujściem rzeki Skaldy). Westerschelde stanowi ważne połączenie z portem w Antwerpii. Strona holenderska wykonała konieczne pogłębienie rzeki Skaldy, a strona belgijska uczestniczyć będzie w finansowaniu innych przedsięwzięć, związanych ze wspólnym wykorzystaniem rzeki. Dzięki tej współpracy do portu w Antwerpii będą mogły wpływać duże jednostki floty morskiej (do 80 tys. DWT)⁴.

4. Z kolei przykładem pewnych "zgrzytów" na drodze ku integracji (choć ostatecznie zakończonych sukcesem) może być przypadek Euroregionu Maas-Rhein, gdzie władze gmin Herzogenrath i Kerkrade porozumiały się co do przebudowy łączącej je ulicy w nowoczesną trasę komunikacyjną (do roku 1994 ulica ta była podzielona murem skutecznie oddzielającym wszelkie formy współpracy między gminami). Przebudowa miała być w połowie finansowana przez Brukselę, jednak projekt zastosowania na Neustrasse holenderskiego systemu kierowania ruchem i holenderskich znaków drogowych wywołał biurokratyczną wojnę z ministerstwami komunikacji w Dusseldorfie i Bonn. Dopiero po długich zabiegach uzyskano nadzwyczajne, jednorazowe zezwolenie. Była to w istocie rezygnacja rządu federalnego i rządu Nadrenii - Westfalii z części suwerenności nad Herzogenrath⁵.

4. Integracja przez współpracę gospodarczą

Współpraca gospodarcza w ramach euroregionów przyczynia się do usuwania na szczeblu regionalnym dysproporcji gospodarczych oraz przeszkód z tym związanych, a więc pozwala na partnerstwo z państwami narodowymi i instytucjami europejskimi. W europejskich strefach przygranicznych istnieje wiele wspólnych problemów, które przeszkadzają w tworzeniu nowych inwestycji w dziedzinie przemysłu i usług oraz w przeprowadzeniu koniecznej restrukturyzacji istniejącego przemysłu i usuwaniu dysproporcji gospodarczych na tych obszarach. Pomimo różnic w zakresie problemów gospodarczych występujących w europejskich regionach przygranicznych, zachodzą liczne podobieństwa umożliwiające wytyczenie wspólnych celów.

Euroregionalna współpraca gospodarcza odbywa się przez:

- * poprawę transgranicznej kooperacji małych i średnich zakładów produkcyjnych,
- * rozwój nowych transgranicznych powiązań pomiędzy producentami i dostawcami,
- * rozwiązywanie problemów strukturalnych transgranicznego rynku pracy,
- * usuwanie czynników ujemnych odbijających się na konkurencji, a wynikających z przygranicznego położenia (publiczne i prywatne procedury przetargowe, bariery administracyjne, dumping społeczny, czasowe różnice w sprawności działania sektora pocztowego),
- * rozwiązywanie problemów społecznych, wywołanych rosnącym przygranicznym ruchem wahadłowym ludności,
- * wspieranie przygranicznego kształcenia zawodowego przy uwzględnieniu specyfiki wymogów danego państwa,
- * budowę sieci połączeń na transgranicznym rynku pracy przez kooperację pracodawców, związków zawodowych i urzędów pracy,
- * wspólne wykazywanie oraz stwarzanie warunków prawnych i podatkowych służących prowadzeniu działalności gospodarczej,
- * rozwijanie turystyki transgranicznej w celu zwiększenia ruchu turystycznego jako istotnego czynnika gospodarki lokalnej.

Jako pozytywne przykłady euroregionalnej współpracy gospodarczej podać można:

1. Euroregion Euroregio, gdzie powstało Europejskie Regionalne Centrum Zastosowań Technologii Laserowych. W ramach tego projektu współ-

pracują ze sobą Uniwersytet Twente (NL) i Politechnika z Munster (D). Zostały utworzone dwa centra demonstracyjne zastosowań technologii laserowych o wspólnych i komplementarnych celach. Jedno centrum w niemieckim mieście Steinfurt i jedno w holenderskim mieście Enschede. Zapewniają one szeroki zakres (bezpłatnych) usług, pokazów, dostęp do informacji, możliwości skorzystania z warsztatów, pomoc praktyczną poczynając od prac wstępnych nad badaniami opłacalności kończąc na pomocy technicznej, doradztwie przy wdrażaniu nowej technologii. Została również opracowana wspólnie przez oba centra, zintegrowana strategia doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorstw z rejonów nadgranicznych. Efektami owej współpracy są: poprawa organizacji, poprawa w dostępności do usług, bardziej specjalistyczne usługi dla regionu, danie możliwości przedsiębiorstwom rozwoju nowych produktów i technologii opartych na najnowocześniejszej technice, a co z kolei prowadzi do wzrostu i poprawy konkurencyjności. Projekt ten w 47,3% został sfinansowany ze środków UE, w 27,7% ze środków państw uczestniczących w projekcie, a 25,0% to wkład Euroregionu⁶.

2. W Euroregionie Saar/Lor/Lux zainicjowany został projekt pt. "Zintegrowany Rozwój Regionalnej Bazy Ekonomicznej". Celem projektu jest intensyfikacja wzajemnych kontaktów gospodarczych, gdyż dotychczasowy niski poziom współpracy upatrywano w braku informacji na temat potencjalnych partnerów, rynków i możliwości współpracy oraz we wzajemnej konkurencji. W związku z tym wyznaczono trzy zasadnicze cele współdziałania w ramach projektu:

- a) ustanowienie forum do wymiany informacji z wykorzystaniem istniejących struktur (np. Izby Handlowej);
- b) ustanowienie wspólnych struktur współpracy, np. "fondexlor", instytucji zapewniającej doradztwo, usługi i szkolenia oraz "Europort", transgranicznego centrum transportu towarów zapewniającego regionalną odprawę celną, powierzchnię biurową i magazynową dla firm spedycyjnych,
- c) przygotowanie badań/informacji na temat regionów przygranicznych.

Wykonano szereg badań i dokumentacji, włącznie z rocznikiem statystycznym regionu, profile ekonomiczne oraz miesięczne business raporty. Dodatkowo też przeprowadzono badania opłacalności ustanowienia "Europejskiej Strefy Rozwoju Ekonomicznego" w formie transgranicznego parku przemysłowego. Projekt otrzymał wsparcie finansowe z UE⁷.

3. W Euroregionie Basiliensis opracowano wspólnie zalecenia do lokalizacji przemysłu na tym obszarze. Chodzi tu głównie o stworzenie dla całego euroregionu maksymalnych możliwości kooperacji z przemysłem chemicznym Bazylei. Propozycja ta, jeśli idzie o rozwój technologii biologicznych oraz genetycznych, otwiera dla przemysłu chemicznego Alzacji o wiele szersze perspektywy niż współpraca z sąsiednimi regionami francuskimi, takimi jak: Lotaryngia czy Franche - Comte. Planuje się również budowę wspólnego centrum zarządzania w Colmar (Alzacja)⁸. Jednak nad wieloma zagadnieniami, zwłaszcza tymi w skali mikro, ciążyą narodowe egoizmy. Na przykład przedsiębiorstwo "Silvia Hug" z badeńskiego Schallstadt otrzymało zezwolenie na malowanie w Alzacji oznaczeń na jezdni, jednak pod warunkiem, że firma będzie używała do tego celu farby wyprodukowanej we Francji⁹.
4. Innym przykładem euroregionalnej współpracy gospodarczej jest Euroregion Mass - Rhein. W 1992 roku należące do tego Euroregionu miasta Akwizgran i Heerlen uchwałyły utworzenie, rozciągającego się po obu stronach granicy, obszaru przemysłowego o powierzchni stu hektarów, ale występują tu pewne przeszkody w jego realizacji. Spornymi punktami w tej współpracy są m.in. przepisy i opłaty za dostawę energii i wywożenie śmieci oraz problem podatków (tj. czy mają być pobierane terytorialnie, czy w zależności od przynależności narodowej przedsiębiorcy). Nie rozwiązana pozostaje także tak prosta sprawa, jak ta, czy towary do niemieckiej części obszaru będzie można przewozić holenderską drogą. Jedyne, co na razie udało się załatwić na polu współpracy gospodarczej między tymi dwoma miastami, to prawo rzemieślników do wykonywania zawodu po obu stronach granicy (jednak po dodatkowym szkoleniu i zdaniu podwójnego egzaminu). Oprócz przytoczonych tu przeszkód natury administracyjnej występują również liczne przeszkody natury psychologicznej.
5. Współpraca gospodarcza obejmuje również współdziałanie w rozwoju rynku pracy. Przykładem takiej współpracy są działania podjęte w Euroregio, gdzie opracowano wspólną koncepcję szkoleń dla przemysłów tekstylnego i metalurgicznego znajdującego się po obu stronach granicy niemiecko-holenderskiej. 12% kosztów programu zostało sfinansowanych z Interreg I. Kontynuowane jest finansowanie w ramach Interreg II¹⁰.
6. W Euroregio podjęto również wspólne działania w zakresie turystyki, traktując ją jako ważny czynnik rozwoju gospodarczego na obszarach przygranicznych. Głównym celem działania jest stworzenie planu rozwoju turystyki w tym rejonie, poprawa zakresu i jakości usług turystycznych

oraz promowanie współpracy pomiędzy ośrodkami turystycznymi z euro-regionu w celu zapobieżenia m.in. nadpodaży usług turystycznych. Działania te są w 50% finansowane przez UE¹¹.

5. Integracja przez wspólną ochronę środowiska naturalnego

Ochrona przyrody, a także jej degradacja nie znają granic państwowych. Dlatego konieczną wydaje się potrzeba skuteczniejszej ochrony środowiska i przyrody wykraczająca poza granice państw. Ochrona przyrody powinna stanowić, i w wielu przypadkach stanowi, ważny obszar transgranicznej współpracy regionalnej.

W zakres tego obszaru wchodzi m.in. następujące działania:

- * transgraniczne stosowanie zasady odpowiedzialności sprawcy wyrządzonych szkód,
- * opracowywanie euroregionalnych programów ochrony środowiska i przyrody,
- * tworzenie transgranicznych ośrodków wypoczynku, terenów i parków przyrodniczych oraz krajobrazowych,
- * badanie odporności środowiska naturalnego pod kątem ewentualnych zagrożeń mogących występować po obu stronach granicy (np. w przypadku planowanej lokalizacji zakładów przemysłowych, wykorzystania zasobów wód gruntowych, budowy inwestycji obciążających środowisko naturalne),
- * tworzenie banków danych dotyczących środowiska naturalnego i systemów wczesnego ostrzegania, np. w przypadku skażeń,
- * uzgadnianie transgranicznych systemów informacji i kształcenia jako instrumentów zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska naturalnego¹².

Najbardziej wymownym przykładem współpracy euroregionów zachodnioeuropejskich w zakresie ochrony środowiska są:

1. Euroregion Basiliensis, gdzie podjęto wspólne prace nad ulepszeniem systemu ostrzegawczego (m.in. przez uzgodnienie wielkości emisji przemysłowych) oraz nad projektem REKLIP, dotyczącym badania warunków klimatycznych powstających w rejonach przemysłowych. Tworzy się również stałe wspólne grupy robocze zajmujące się szkodnikami w środowisku naturalnym¹³.

2. Euroregio, gdzie Holendrzy wraz z Niemcami podjęli wspólne działanie na rzecz utylizacji odpadów. W 50% w koszcie tego programu bierze udział UE.
3. W Euroregio Scheldemond przeprowadzono badania prewencyjne w basenie Schelde, których celem jest pokazanie, że firmy, których produkcja jest przychylna dla środowiska naturalnego nie tylko je wspomagają, ale odnoszą korzyści ekonomiczne. W euroregionie prowadzi się również wspólną politykę z zakresu ochrony środowiska, która ma integrować takie dziedziny jak ekonomia, planowanie przestrzenne w rejonie kanału Gent - Terenuzen. Działania te są wspierane w ramach programu Interreg I¹⁴.

1 Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych, projekt wersji z 1995 r., s. 15-16.

2 Wahl J., Euroregiony - wzory współpracy między wolnymi narodami Europy, w: Euroregiony, wyd. "Wokół Nas", Gliwice 1993, s. 42.

3 König T. ARGEALP - wspólnota robocza ds. Alp, w: Euroregiony ..., op. cit., s. 48.

4 Wahl J., Euroregiony ..., op. cit., s. 48 i dalsze.

5 Rybiński M., Wyścig do kasy, Polityka 1995, nr 5, s. 13.

6 Przewodnik Luce: część 1 - Rozwój Ekonomiczny, s. 6.

7 Tamże, s. 7.

8 Kasznica P., Rejony francuskie stawiają na Europę, wspólne przedsięwzięcia i orkiestry, Rzeczpospolita 1993, nr 52, s. 6.

9 Rybiński M., Polityka 1995, nr 9, op. cit., s. 13.

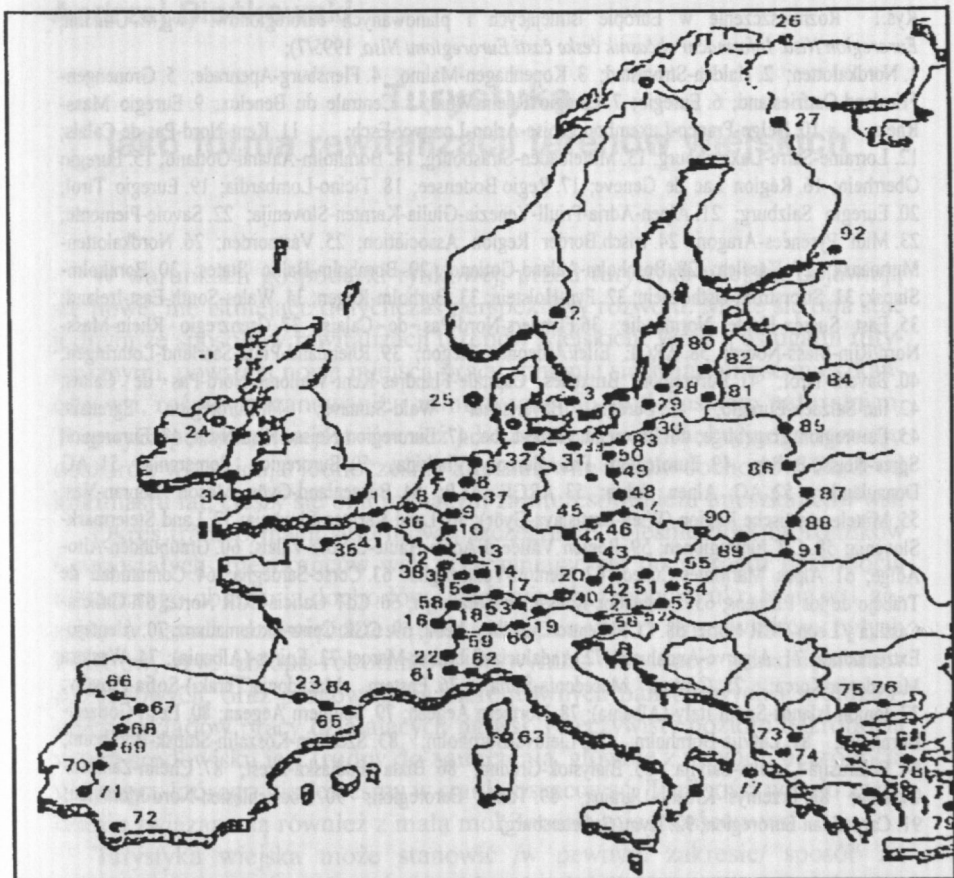
10 Tamże, s. 13.

11 Przewodnik Luce. Część 4 - Turystyka, s. 6.

12 Europejska Karta Regionów ..., op. cit., s. 13-14.

13 Przewodnik Luce, cz. 4 ..., op. cit., s. 6.

14 Tamże, s. 7 i dalsze.

Rys.1 Rozmieszczenie w Europie istniejących i planowanych euroregionów. (wg M. Ulmann, *Euroregion Nisa. Informační občasník česke části Euroregionu Nisa*, 1995/7);

Legenda do mapki na następnjej stronie

61. Integracyjne znaczenie euroregionów

62. Integracyjne znaczenie euroregionów

63. Integracyjne znaczenie euroregionów

64. Integracyjne znaczenie euroregionów

65. Integracyjne znaczenie euroregionów

66. Integracyjne znaczenie euroregionów

67. Integracyjne znaczenie euroregionów

68. Integracyjne znaczenie euroregionów

69. Integracyjne znaczenie euroregionów

70. Integracyjne znaczenie euroregionów

71. Integracyjne znaczenie euroregionów

72. Integracyjne znaczenie euroregionów

73. Integracyjne znaczenie euroregionów

74. Integracyjne znaczenie euroregionów

75. Integracyjne znaczenie euroregionów

76. Integracyjne znaczenie euroregionów

77. Integracyjne znaczenie euroregionów

78. Integracyjne znaczenie euroregionów

79. Integracyjne znaczenie euroregionów

80. Integracyjne znaczenie euroregionów

81. Integracyjne znaczenie euroregionów

82. Integracyjne znaczenie euroregionów

83. Integracyjne znaczenie euroregionów

84. Integracyjne znaczenie euroregionów

85. Integracyjne znaczenie euroregionów

86. Integracyjne znaczenie euroregionów

87. Integracyjne znaczenie euroregionów

88. Integracyjne znaczenie euroregionów

89. Integracyjne znaczenie euroregionów

90. Integracyjne znaczenie euroregionów

91. Integracyjne znaczenie euroregionów

92. Integracyjne znaczenie euroregionów

Rys.1 Rozmieszczenie w Europie istniejących i planowanych euroregionów. (wg M. Ulmann, *Euroregion Nisa. Informační občasník česke části Euroregionu Nisa*, 1995/7);

1. Nordkalotten; 2. Halden-Stromstad; 3. Kopenhagen-Malmo; 4. Flensburg-Apenrade; 5. Gronengen-Friesland-Ostfriesland; 6. Euregio; 7. Euregio Rhein-Waal; 8. Centrale du Benelux; 9. Euregio Maas-Rhein; 10. Belgo-Franco-Luxembourgeoise-Arlon-Longwy-Esch; 11. Kent-Nord-Pas-de-Calais; 12. Lorraine-Sarre-Luxembourg; 13. Mittelbaden-Strasbourg; 14. Bornholm-Aaland-Gotland; 15. Euregio Tirol Oberrhein; 16. Région Lac de Geneve; 17. Regio Bodensee; 18. Ticino-Lombardia; 19. Euregio Tirol; 20. Euregio Salzburg; 21. Alpen-Adria-Friuli-Venezia-Giulia-Karnten-Slovenija; 22. Savoie-Piemonte; 23. Midi Pyrénées-Aragon; 24. Irisch.Border Region Association; 25. Västnorden; 26. Nordkalotten-Murmansk; 27. Karelen; 28. Bornholm-Aaland-Gotland; 29. Bornholm-Baltic States; 30. Bornholm-Słupsk; 31. Strorström-Ostholstein; 32. Fyn-Holstein; 33. Borholm-Rogen; 34. Wales-South-East-Ireland; 35. East Sussex-Haute Normandie; 36. Flanders-Nord-Pas-de-Calais; 37. Grenzregio Rhein-Mass-Nord/Rijn-Mass-Noord; 38. ARGE Eifel/Ardennen Regon; 39. Rheinland-Pfalz-Saarland-Lothringen; 40. Bayern-Tirol; 41. Euroregion Bruxelles Capitale-Flandres-Kent-Wallonie-Nord-Pas de Calais; 42. Inn-Salzach-Euregio; 43. Euregio Bayerischer Wald-Šumava; 44. Euroregion Egrensis; 45. Euroregion Erzgebirge; 46. Euroregion Elbe-Labe; 47. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa; 48. Euroregion Spree-Neisse-Bober; 49. Euroregion Pro Europa Viadrina; 50. Euroregion Pomerania; 51. AG Donauländer; 52. AG Alpen Adria; 53. ARGE ALP; 54. Burgenland-Győr Moson Sopran-Vas; 55. Mitteleuropäische Region (Wien-Bratislava-Győr); 56. Land Kärnten-Slovenja; 57. Land Steiermark-Slovenja; 58. C.T.Juraregionen; 59. Région Vallée d'Aoste-Haute-Savoie-Valais; 60. Graubünden-Alto-Adige; 61. Alpes Maritimes-Cuneo; 62. Menton-Ventimiglia; 63. Corse-Sardegna; 64. Comunidad de Trabajo de los Pirineos; 65. Languedoc-Roussillon-Catalunya; 66. CdT Galicia-CCR Norte; 67. Galicia-Castilla y Leon-CCR Norte; 68. CCR Centro-Castilla y Leon; 69. CCR Centr-Extremadura; 70. Alentejo-Extremadura; 71. Algarve-Andalucia; 72. Andalucia-Gibraltar-Maroc; 73. Epirus-(Albania); 74. Western Macedonia-Korca; 75. Central Macedonia-Sofia; 76. Eastern Macedonia(Thraki)-Sofia-Plovdiv; 77. Ionian Islands-South Italy-(Albania); 78. Northern Aegean; 79. Southern Aegean; 80. Eesti-Gotland-Bornholm; 81. Latvija-Bornholm; 82. Lietuva-Bornholm; 83. Szczecin-Koszalin-Słupsk-Bornholm; 84. Belarusija-Lietuva-Latvija; 85. Białystok-Grodno; 86. Biała Podlaska-Brest; 87. Chełm-Zamość-Ukraina; 88. Przemyśl-Krosno-Ukraina; 89. Tatra Euroregion; 90. Oberschlesien-Nord-Moravien; 91. Carpathian Euroregion; 92. Kymi-St.Petersburg).